

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Припремио: проф. др Владимир М. Симовић,
тужилац Тужилаштва Босне и Херцеговине
и редовни професор Факултета за безбједност и
заштиту Независног универзитета у Бањој Луци

НАДЛЕЖНОСТ УСТАВНОГ СУДА БИХ У ПИТАЊИМА КОЈА МУ ЈЕ ПРОСЛИЈЕДИО БИЛО КОЈИ СУД У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ У ПОГЛЕДУ ТОГА ДА ЛИ ЈЕ ЗАКОН, О ЧИЈЕМ ВАЖЕЊУ ЊЕГОВА ОДЛУКА ЗАВИСИ, КОМПАТИБИЛАН СА УСТАВОМ БИХ, СА ЕВРОПСКОМ КОНВЕНЦИЈОМ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА И ЊЕНИМ ПРОТОКОЛИМА ИЛИ СА ЗАКОНИМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЛИ У ПОГЛЕДУ ПОСТОЈАЊА ИЛИ ДОМАШАЈА НЕКОГ ОПШТЕГ ПРАВИЛА МЕЂУНАРОДНОГ ЈАВНОГ ПРАВА КОЈЕ ЈЕ БИТНО ЗА ОДЛУКУ СУДА (ЧЛАН VI/3.Ц) УСТАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ)

Одредба члана 75 Закона о прекршајима Федерације БиХ, у дијелу који гласи: „Када је рјешење о прекршају уручено путем поште, сматраће се да је достављање извршено по истеку пет радних дана од дана када је рјешење предато на пошту“, није у складу са чланом II/3e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода зато што за посљедицу може имати губитак права на приступ суду.

Из образложења:

Према мишљењу Уставног суда, рок од три мјесеца који је прописан у члану 94 ЗОП-а (Закон о прекршајима - „Службене новине Федерације БиХ“ број 63/14) окривљеном не осигурава дјелотворан приступ суду уколико жели побјигати претпоставку о уручењу путем поште из члана 75 ЗОП-а. Постојећи рок од три мјесеца од доношења рјешења о прекршају практично доводи у питање могућност обарања претпоставке из члана 75 ЗОП-а. Правни лијек постаје „недјелотворан“ уколико окривљени у року од три мјесеца не „сазна“ за рјешење о прекршају и не искористи правни

лијек, па су неопходне измјене на начин да се окривљеном осигурају гаранције приступа суду из члана 6 став 1 Европске конвенције. Оспорена одредба члана 75 ЗОП-а која прописује обориву законску претпоставку о уручењу рјешења о прекршају (по истеку пет радних дана од дана предаје пошти), због ограничења у члану 94 ЗОП-а, окривљеног доводи у положај да буде проглашен одговорним и санкционисан (новчаном казном, условном осудом, укором или заштитним мјерама), иако гаранције које су му дате правним лијеком није успио активирати.

Изнесено представља претјеран терет за окривљеног у упоредби с јавним интересом који се жели остварити (одузимање имовинске користи, обавеза накнаде штете, казни бодови, лишење слободе ради наплате новчане казне). Оспорена одредба не успоставља правичну равнотежу између захтјева општег интереса заједнице и захтјева за заштиту основних права појединаца. Стога је нарушен принцип пропорционалности. Ово је зато што је окривљени суочен с мјером због рјешења о прекршају којег није био свјестан и у ситуацији кад је правни лијек недјелотворан. Другим ријечима, оборива законска претпоставка из члана 75 ЗОП-а практично постаје неборива претпоставка, што је супротно суштини и сврси наведене одредбе.

Дакле, кратак рок и законско ограничење да суд не може мериторно испитати приједлог за повраћај у пређашње стање уколико је поднесен ван рока, без обзира на озбиљност и поткријепљеност разлога због којих окривљени тврди да му рјешење није уручено, доводи до тога да правна фикција до које је довео члан 75 ЗОП-а више није „оборива законска претпоставка“ због немогућности окривљеног у одређеним случајевима, гдје је то потребно, да ефикасно користи правни лијек који предвиђа члан 93 ЗОП-а, што даље има има за последицу губитак права окривљеног на приступ суду из члана 6 став 1 Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број У-16/21 од 26. маја 2022. године)

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Именовање ректора, проректора и директора јавне високошколске установе

Оспорени члан 55 Закона о високом образовању Зеничко-добојског кантона, којим је прописано условљавање избора и именовања ректора, проректора и директора јавне високошколске установе од стране сената - претходним давањем сагласности сенату од стране оснивача јавне високошколске установе, није у складу са чланом 18 Оквирног закона о високом образовању у БиХ којим је утврђено да ректора универзитета бира сенат као највише академско тијело.

Из образложења:

Суштина члана 18 Оквирног закона о високом образовању у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ бр. 59/07 и 59/09) је, како је то нагласио Уставни суд у Одлуци број У-22/18 (тачка 30), да осигура „принцип институционалне аутономије универзитета“. У предмету број У-22/18 спорне законске одредбе прописивале су, као услов за именовање на функцију ректора универзитета, прибављање „сагласности управног одбора“ јавне високошколске установе. Омјер чланова управног одбора (у предмету број У-22/18) ишао је у корист чланова које је именovala Влада Тузланског кантона у односу на број чланова које је именovala академска заједница. У наведеном предмету Уставни суд је заузео став да су таква законска рјешења у супротности с гарантованом „институционалном аутономијом универзитета“, тј. да спорне законске одредбе нису усклађене са чланом 18 Оквирног закона зато што прописују мијешање у аутономију високошколских установа од кантоналних јавних власти.

У овом предмету спорни члан 55 ЗВОЗДК (Закон о високом образовању Зеничко-добојског кантона - „Службене новине Зеничко-добојског кантона“ бр. 6/09, 9/13, 13/13, 4/15, 5/18, 4/19 и 19/20) у ставу 1 садржи формулацију „уз сагласност оснивача“, што значи да, када се прочита цијела спорна одредба (и узме у обзир одредба члана 16 став 4 ЗВОЗДК која прописује ко су оснивачи високошколских установа), ректор и проректор јавног универзитета и директор високе јавне школе не могу бити изабрани без саглас-

ности Владе Кантона. Према мишљењу Уставног суда, законска одредба према којој јавна власт даје сагласност на именовање руководних лица високошколских установа, недвосмислено представља мијешање у институционалну аутономију универзитета, што је супротно одредбама члана 18 Оквирног закона, као и ставовима Уставног суда из Одлуке број У-22/18.

Члан 63 Оквирног закона у релевантном дијелу прописује да ће се кантонални закони из области високог образовања ускладити с Оквирним законом у року од шест мјесеци од ступања на снагу Оквирног закона. Из наведеног произлази да спорне одредбе члана 55 ЗВОЗДК нису у сагласности с одредбама члана 18 Оквирног закона зато што се, супротно члану 18 Оквирног закона, мијешају у институционалну аутономију универзитета тако што се од јавне власти тражи сагласност за именовања на челне функције високошколских установа.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број У-10/21 од 2. децембра 2021. године)

ПРИМЈЕНА МЕЂУНАРОДНОГ ПАКТА О ГРАЂАНСКИМ И ПОЛИТИЧКИМ ПРАВИМА

Изборна права

Оспореним рјешењем Суда БиХ нису повријеђени принципи које промовише члан 25 став (1) тачка б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима (када су одлуке којим је апеланту утврђен престанак мандата вијећника у Општинском вијећу и мандат додијељен сљедећем кандидату на листи јер је утврђено да апелант истовремено обавља неспојиве функције вијећника у Општинском вијећу и савјетника замјеника премијера Федерације БиХ засноване на релевантним прописима и када је прописано ограничење оправдано и у циљу заштите изборних правила прописаних Изборним законом.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је Суд БиХ у оспореној одлуци испитао апелантове наводе о непостојању неспојивости функција у конкретном случају, какве апелант понавља у апелацији, те да је образложио да је, по прав-

ном схватању тог суда и досадашњој пракси у примјени закона, функција савјетника замјеника премијера Федерације БиХ извршна функција пошто се стиче „именовањем на вријеме трајања функције министра“, подлијеже смјени и радни однос се заснива док траје функција, на одређено вријеме на који се не примјењују прописи о државним службеницима. При томе, Уставни суд примјењује да је Суд БиХ закључак да функција савјетника замјеника премијера Федерације БиХ подлијеже смјени и да се радни однос заснива док траје функција органа који га је именовао засновао на одредбама Закона о државној служби у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 77/06, 45/10, 4/12, 99/15 и 9/17), цитираним у дијелу ове одлуке под називом „Релевантни прописи“, иако се на те одредбе није експлицитно позвао. Имајући у виду наведено, Уставни суд констатује да је у оспореној одлуци закључено да функција савјетника замјеника премијера ФБиХ, коју апелант несумњиво обавља, управо због тога што је везана за функцију замјеника премијера Федерације БиХ, односно због тога што њено трајање зависи од трајања функције замјеника премијера Федерације БиХ и његове воље (у складу са одредбама Закона о државној служби) представља извршну функцију у смислу члана 1.8 став (б) Изборног закона.

Даље, Уставни суд запажа да је Суд БиХ размотрио и апелантове наводе, какве апелант такође понавља у апелацији, да се, у складу са одредбом члана 1.8 став (4) Изборног закона БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 48/11, 63/11, 15/12, 11/13, 18/13, 7/14, 31/16 и 41/20), неспојивост функција изабране функције с другом изабраном или извршном функцијом третира само када је ријеч о функцијама истог изборног циклуса, те да је образложио да прописани изузетак у одредби члана 1.8 став 4. Изборног закона који омогућава обављање неспојивих функција у периоду док се не конституишу органи изабрани на редовним изборима у истом изборном циклусу - апелант погрешно тумачи, па да за рјешење ове правне ствари нема значаја указивање у жалби да је апелант на функцију савјетника замјеника премијера именован у изборном циклусу Владе Федерације БиХ од 2014. до 2018. године, а да је на функцију вијећника изабран у изборном циклусу од 2020. до 2024. године.

Имајући у виду све наведено, те доводећи у везу цитиране законске одредбе с образложењима оспорене одлуке и одлуке ЦИК-а (Централне изборне комисије Босне и Херцеговине), Уставни суд запажа да су те одлуке, насупрот апелантовом мишљењу, имале утемељење у релевантним прописима и да су ЦИК и Суд БиХ у околностима конкретног случаја посту-

пили сходно одредбама Изборног закона, а све да би заштитили изборни систем у Босни и Херцеговини од свих облика злоупотреба и да су предузете мјере биле пропорционалне циљу којем се тежило.

Према томе, Уставни суд налази да оспореним одлукама није доведено у питање апелантово право да буде биран у смислу члана 25 став 1 тачка б) у вези са чланом 2. Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3286/21 од 3. новембра 2021. године)

ПРАВО ЛИЦА ДА НЕ БУДЕ ПОДВРГНУТО МУЧЕЊУ, НЕЧОВЈЕЧНОМ ИЛИ ПОНИЖАВАЈУЋЕМ ТРЕТМАНУ ИЛИ КАЗНИ

Захтјева за азил

Не постоји повреда апелантовог права да не буде подвргнут мучењу нити нечовјечном или понижавајућем поступању или казни загарантованог чланом II/36) Устава БиХ и чланом 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер у конкретном поступку нису утврђене значајне основе да се вјерује да би одбијање апелантовог захтјева за азил и налагање да добровољно напусти територију БиХ - изложило апеланта реалном ризику да буде подвргнут нехуманом или понижавајућем третману по његовом повратку у Иран.

Из образложења:

Уставни суд указује и да је раније у својој пракси у сличном предмету (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-923/13 од 22. октобра 2013. године) разматрао апелацију држављанина Ирана поднесену против одлука Суда БиХ и Министарства безбједности Босне и Херцеговине - Сектор за азил којима му је изречена мјера протјеривања са територије Босне и Херцеговине са забраном уласка у трајању од двије године, а који је у апелацији, како то произлази из чињеница конкретног предмета, такође, указивао на наводни стварни ризик да ће бити подвргнут мучењу и нехуманом или понижавајућем третману услед повратка у

земљу поријекла због тога што је преобраћеник у хришћанство. При томе, Уставни суд запажа да су оспорене одлуке у том предмету донесене према тада важећим одредбама Закона о кретању и боравку странаца и азилу, којим је у Поглављу VII била регулисана међународна и привремена заштита (азил), те уз анализу међународних извјештаја о стању људских права у Ирану. У наведеној одлуци Уставног суда закључено је да у том конкретном случају, у поступку одлучивања о апелантовом захтјеву за одобрење међународне заштите, није прекршено апелантово право на забрану мучења, нехуманог или понижавајућег поступања или кажњавања из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције. Ово с обзиром на то да је констатовано да су надлежни органи савјесно и детаљно испитали да ли постоје разлози за одобрење међународне заштите, те утврдили да такви разлози не постоје и о томе дали јасно образложење.

Имајући у виду све наведено, чињенице конкретног предмета и достављену документацију, те узимајући у обзир праксу из наведеног предмета (у којем је апеланту у том предмету изречена мјера протјеривања са територије БиХ), Уставни суд сматра да су надлежни органи и у конкретном случају (у којем је одбијен апелантов захтјев за азил и одређено да у одређеном року добровољно напусти територију БиХ) савјесно и детаљно испитали да ли постоје разлози за удовољавање апелантовом захтјеву за азил, те утврдили да нису испуњени услови за признавање избјегличког статуса, нити услови за супсидијарну заштиту о чему су дали јасно образложење.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-1438/21 од 5. октобра 2021. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ ЛИЧНОСТИ

Притвор

Постоји кршење права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ц) и став 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови пропустили да наведу конкретне околности које оправдавају закључак да би апелантово пуштање на слободу резултирало ванредним околностима услијед стварне (не апстрактне) пријетње нарушавању јавног

реда у смислу одредаба члана 197 став 1 тачка г) Закона о кривичном поступку Републике Српске.

Из образложења:

Уставни суд се умјесто посебног образложења у овом дијелу позива на закључак из Одлуке број АП-3941/21 од 16. децембра 2021. године (доступна на www.ustavnisud.ba), а који се на идентичан начин у овом дијелу примјењује и на апеланта. Дакле, као и у наведеном предмету, Уставни суд сматра да је произвољно позивање редовних судова на чињеницу да околности наведене у образложењу оспорених рјешења представљају ванредне околности које би, уколико би апелант био пуштен на слободу, могле довести до нарушавања јавног реда у погледу постојања ванредних околности као основа за одређивање притвора, сходно одредбама члана 197 став 1 тачка г) Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 53/12, 91/17, 66/18 и 15/21).

Уставни суд је мишљења да су и Окружни и Врховни суд изнијели само претпоставке да би апелантово пуштање на слободу представљало стварну опасност за нарушавање јавног реда. Из наведеног произлази да су редовни судови пропустили утврдити постојање ванредних околности у времену релевантном за продужење притвора и јасно конкретизовати којим радњама и дешавањима би наступила стварна пријетња нарушавању јавног реда и мира.

Уставни суд подсјећа на то да је у својој досадашњој пракси усвојио став да, с обзиром на темпорални карактер рјешења о одређивању (конкретно оспорено рјешење о продужењу притвора у односу на апеланта одређено је до 15. децембра 2021. године), односно продужењу мјере притвора, у ситуацији када утврди да је лишавање апеланта слободе по побијаној одлуци редовног суда резултирало повредом права на слободу и сигурност личности, али да је у тренутку доношења одлуке Уставног суда лишавање слободе према побијаним одлукама истекло - довољно да утврди повреду уставног права и укаже на учињене пропусте у поступку одређивања мјере притвора (види, између осталих, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-4531/15 од 8. децембра 2015. године, тач. 68 и 69 с референцама на релевантну праксу Уставног суда, доступна на www.ustavnisud.ba). Стога, у конкретном случају Уставни суд утврђује само деклараторну повреду у односу на оспорена рјешења, наглашавајући да редовни суд, при евентуално даљем продужењу мјере притвора који је у конкретном случају истекао 15. децембра 2021. године, мора осигурати гаранције члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3849/21 од 13. јануара 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Образложење пресуде

Нема кршења апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у предметном кривичном поступку, сагледаном у цјелини, у којем је апелант проглашен кривим за почињење кривичног дјела из члана 387 став (2) у вези са ставом (1) а све у вези са ставом 5 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, које му је стављено на терет, када у околностима конкретног случаја нема ништа што би упутило на закључак да су редовни судови пропустили оцијенити проведене доказе појединачно и у узајамној вези. Уз то, редовни судови су за своја утврђења и одлучивања у оспореним одлукама дали јасна и прецизна образложења из којих произлази да су током кривичног поступка против апеланта поштовани сви стандарди права на правично суђење.

Из образложења:

Уставни суд указује да је у вријеме за које је утврђено да је апелант починио кривично дјело за које је проглашен кривим, дакле, 7. јануара 2009. године, био у примјени Закон о јавним набавкама који је, са измјенама и допунама, објављен у „Службеном гласнику БиХ“ бр. 49/04, 19/05, 52/05, 8/06, 24/06 и 70/06, док је „нови“ Закон о јавним набавкама у којем су садржане одредбе за које апелант у апелацији истиче да их је суд занемарио - објављен у „Службеном гласнику БиХ“ број 39/14 од 19. маја 2014. године. Чланом 125 „новог“ Закона о јавним набавкама је прописано да тај закон ступа на снагу осмог дана од дана објаве а да се примјењује протеком шест мјесеци од дана ступања на снагу. Дакле, редовни суд није могао примијенити одредбе материјалног закона који није постојао у вријеме када је апелант предузео радње којима је починио кривично дјело за које је проглашен кривим у предметном кривичном поступку који оспорава овом апелацијом.

Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ништа што би могло указати да оцјена доказа није била „савјесна“, како то налаже закон, однос-

но да то није била, како то тврди апелант, јер једини аргументи које апелант, у суштини, истиче тичу се искључиво његовог настојања да увјери Уставни суд да је његова анализа изведених доказа исправна, а да је анализа у оспореним пресудама погрешна. Због тога, Уставни суд сматра да, у ситуацији када апелант, у суштини, оспорава утврђено чињенично стање, његов задатак није да процјењује квалитет закључака редовних судова о апелантовој кривици, а у конкретном случају Уставни суд не запажа да је дошло до повреде или занемаривања уставних права апеланта. Коначно, Уставни суд сматра да из образложења оспорених одлука произлази да редовни суд није ни најмању сумњу у погледу неког од доказа тумачио на начин који је био неповољнији по апеланта, посљедично чему у конкретном случају није дошло ни до кршења принципа *in dubio pro reo* из члана 6 став 2 Европске конвенције. Слиједом тога, Уставни суд сматра неоснованим наводе апеланта да је на описани начин од стране Општинског суда стандард доказивања кривице снижен и постављен нижим од стандарда „изазивања разумне сумње“, што је супротно начелу *in dubio pro reo*.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3861/20 од 26. јануара 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Терет доказивања у парничном поступку

Оспореном пресудом Врховног суда Федерације биХ дошло до кршења права апеланта на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Ово стога јер је Врховни суд, без уважавања доказа који су током поступка проведени који су били у корист апеланта, те околности да финансијско вјештачење није проведено јер тужена није дозволила увид у своју финансијску документацију, непропорционално примијенио правило о терету доказивања на штету апеланта, а у корист тужене. То је довело до произвољне примјене правила о терету доказивања и слиједом тога и кршења права на правично суђење

Из образложења:

Према мишљењу Уставног суда, без разјашњења чињенице да ли су се заиста апелант и тужени усагласили о висини потраживања - нема ни правичног рјешења овог спора. Упркос томе, Врховни суд своје образложење у потпуности темељи на правној оцјени спорног уговора о цесији доводећи га у везу са релевантним одредбама Закона о облигационим односима (“Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, “Службени лист РБиХ”, бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и “Службене новине Федерације БиХ”, бр. 29/03 и 42/11), док на апеланта у потпуности пребацује терет доказивања основаности потраживања из уговора о цесији. Међутим, у ситуацији када је апелант као доказ у поступку доставио спорни уговор, те Записник којим су парничне странке усагласиле висину дуга који је проистекао из спорног уговора, по мишљењу Уставног суда, Врховни суд је непропорционално сав терет доказивања у погледу основаности потраживања које је било предмет спорног уговора - пребацио на апеланта. Није спорно да се негативна чињеница не може доказивати, али у конкретном случају Уставни суд запажа да је апелант предочио суду одређене доказе, и то Записник о усаглашавању обавеза, као и спорни уговор, који је неспорно правно ваљан са формалне стране.

Уставни суд, исто тако, запажа да је апелант током поступка тражио да се утврди основаност потраживања из спорног уговора о цесији предложивши у том правцу финансијско вјештачење, које није било могуће провести зато што тужена није дозволила вјештаку да изврши увид у њену финансијску документацију. Код постојања таквих околности: Записник (о усаглашавању обавеза), те спорни уговор (уговор о преносу потраживања који је потписао и дужник - тужена) који је са формалне стране правно ваљан, као и одбијање тужене да вјештаку финансијске струке презентира документацију у вези са потраживањем које ЈП „Аеродром Високо“ има/о према туженој, најмање што се од тужене требало захтијевати јесте да презентира доказе којим ће поткријепити основаност својих тврдњи којима негира предметни дуг.

Уставни суд је мишљења да према правилу о терету доказивања, уколико нека странка онемогући употребу доказа, суд би требао да цијени ту околност на терет стране која је онемогућила употребу доказа. Насупрот томе, Врховни суд од тужене није захтијевао да поткријепи своју тврдњу о неоснованости потраживања апеланта према њој, док је од апеланта захтијевао презентирање додатних доказа упркос доказима и околностима на које је претходно указано. У овом случају тужена је, по мишљењу Уставног суда, своје негативне тврдње у погледу потраживања из уговора о цесији

могла поткријепити материјалним доказима, на примјер својом финансијском документацијом. Стога је оспореном пресудом дошло до занемаривања доказа у корист апеланта (Записник о усаглашавању обавеза), те занемаривања околности да тужена није дозволила вјештаку увид у своју финансијску документацију, што је имало за последицу непропорционално наметање, искључиво на терет апеланта, процесне обавезе о терету доказивања, а у корист искључиво тужене.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3174/20 од 11. маја 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Одређивања износа за издржавање малодобног дјетета

Постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када у оспореним одлукама нема адекватног и увјерљивог образложења у односу на главно питање које се тиче одређивања износа за издржавање малодобног дјетета (апелантице), који мора бити одређен у његовом најбољем интересу и довољан за потребе у годинама у којима је сада апелантица.

Из образложења:

Уставни суд указује да је приликом утврђивања висине доприноса за издржавање дјетета суд дужан, у смислу одредаба члана 215 став 1 Породичног закона („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“ број 23/07), утврдити, прије свега, околности - чињенице од којих зависи оцјена свакодневних потреба дјетета (храна, одјећа, хигијена) с обзиром на узраст дјетета, као и потреба за његово школовање. Уставни суд запажа да у предметном поступку редовни судови, осим што су утврдили да је апелантица имала осам година и ишла у продужени боравак када је донесена ранија одлука о издржавању, али да више не борави у продуженом боравку за шта је мјесечно плаћано 235,00 КМ, нису, у смислу одредаба члана 215. Породичног закона, утврдили околности од којих зависи оцјена апелантициних

свакодневних и уобичајених потреба, неопходних за њену егзистенцију, као и потреба за њено школовање.

У вези с тим, Уставни суд подсјећа да, према Конвенцији о правима дјетета, у поступку утврђивања доприноса за издржавање дјеце треба водити рачуна да је конкретан интерес дјеце увијек примарна процјена релевантних чињеница. У конкретном случају чини се да су Основни и Окружни суд испитивали могућности за издржавање дјетета само на страни апелантинине мајке. У вези с оцем, ништа конкретно није наведено, на примјер колики је износ социјалне помоћи коју отац прима у Њемачкој, колики су трошкови живота у Њемачкој у односу на социјалну помоћ коју отац прима, зашто је неизвјесно да се отац запосли у Њемачкој, као и какав је његов однос према томе и сл. Према Конвенцији о правима дјетета, као и према релевантним одредбама Породичног закона, најбољи интерес дјетета треба да претеже над интересом родитеља, а чини се да су овај важан стандард редовни судови занемарили у конкретном случају водећи рачуна првенствено о интересу оца као тужиоца. У вези с тим, Уставни суд указује да у поступку утврђивања висине доприноса за издржавање дјеце треба водити рачуна о томе шта је конкретан и најбољи интерес дјетета, те да се досуди износ који ће задовољити потребе дјетета без обзира на незапосленост или мала примања родитеља који је обвезник плаћања доприноса јер је тај родитељ дужан да искористи све своје могућности, те да уложи и појачане напоре ради стицања зараде како би осигурао пристојну егзистенцију свом дјетету (члан 214 став 3 Породичног закона).

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-399/22 од 20. априла 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Ретроактивно дјеловање Одлуке Уставног суда Федерације БиХ

Постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине када је Врховни суд приликом доношења оспорене одлуке заузео арбитражан став којим је одредио ретроактивно дјеловање Одлуке Уставног суда Федерације БиХ број У-34/12.

Из образложења:

Уставни суд указује да Закон о поступку пред Уставним судом Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 6/95 и 37/03) важеће законских или подзаконских аката веже за моменат њиховог објављивања у службеним гласилима, али и да оставља могућност Уставном суду Федерације БиХ да утврди прелазна рјешења која могу бити на снази одређени временски период. Наиме, одредбом члана 40 став 1 наведеног закона је прописано „да се закон или други пропис [...] за који Уставни суд ФБиХ утврди да није у складу са Уставом - неће примјењивати од дана објављивања пресуде Уставног суда у `Службеним новинама Федерације БиХ` [...], али је одредбом става 3 истог члана прописано да „узимајући у обзир све околности које су од интереса за заштиту уставности, а нарочито посљедице које утврђени несклад производи, односе који су успостављени на основу таквог закона или другог прописа, као и интерес правне сигурности, Уставни суд може утврдити прелазна рјешења која не могу бити на снази дуже од шест мјесеци од дана објављивања пресуде Уставног суда у `Службеним новинама Федерације БиХ` о утврђеној нескладности закона или другог прописа с Уставом и о прелазним рјешењима“.

У вези с наведеним, Уставни суд запажа да је Уставни суд Федерације БиХ у својој Пресуди број У-34/12 од 22. јануара 2013. године утврдио да Колективни уговор („Службене новине Федерације БиХ“ број 61/07) у вријеме закључења у односу на Посавски кантон није био закључен у складу са чланом III/2б) и III/3 Устава Федерације Босне и Херцеговине. При томе, Уставни суд подсјећа да одлуке Уставног суда Федерације БиХ, по правилу, дјелују од момента њиховог објављивања, а ретроактивно само уколико је Уставни суд у својој одлуци такво дјеловање утврдио (чл. 40 и 41 Закона о поступку пред Уставним судом Федерације БиХ), што у конкретном случају није учинио.

Из наведених ставова из образложења оспорене одлуке произлази да Врховни суд сматра да је Колективни уговор био неуставан и прије доношења одлуке Уставног суда Федерације БиХ, тј. „све до 8.марта 2013. године“, што представља датум доношења одлуке Уставног суда Федерације БиХ. Наведени став је у очигледној супротности са цитираном праксом Уставног суда БиХ (види, АП-3519/11), као и са релевантним одредбама Закона о поступку пред Уставним судом Федерације БиХ. Одлуке Уставног суда ФБиХ дјелују, у правилу, од дана објављивања одлуке у службеним гласилима. До тада је правни акт који је у питању у складу са Уставом једино ако Уставни суд Федерације БиХ у одлуци утврди „... прелазна рјешења која не могу бити на снази дуже од шест мјесеци од дана објављивања пресуде

Уставног суда у `Службеним новинама Федерације БиХ`...“: Међутим, у конкретном случају очигледно је да Уставни суд Федерације БиХ није утврдио прелазна рјешења, па нема разлога да се дјеловање предметне одлуке рачуна другачије, осим од дана објављивања у службеним гласилима

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3424/20 од 23. фебруара 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Доказивање својине на возилу

Оспореном одлуком дошло до повреде апелантичиног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер Кантонални суд, при закључку о недостатку активне легитимације на апелантичиној страни, није размотрио све правно релевантне околности конкретног случаја, како то налаже мјерило релевантности.

Из образложења:

Уставни суд примјећује да из чињеничног супстрата утврђеног од стране редовних судова у предметном парничном поступку произлази да је апелантица боравила у Босни и Херцеговини на годишњем одмору и да је грешком запосленог туженог дошло до оштећења на предметном моторном возилу, те да се апелантица обратила туженом који није оспоравао да је грешком његових радника дошло до настанка штете и био је спреман ту штету надокнадити уградњом замјенског турбо-пуњача. Дакле, тужени првобитно није оспоравао апелантичину активну легитимацију и био је спреман надокнадити апелантици штету коју је претрпјела, али је оспоравао висину штете (сматрајући да је оштећени дио возила већ био амортизиран између 40 и 50 одсто с обзиром на чињеницу да је предметно возило произведено 2011. године и да је прешло велики број километара).

Уставни суд, такође, запажа да је Општински суд при закључку да је апелантица власник предметног возила истакао да та чињеница произлази из потврде о регистрацији предметног возила у којој је наведено да је

регистрација извршена на захтјев власника, а да је у потврди као носилац регистрације наведена апелантица и да није наведена ниједна друга особа као подносилац захтјева за регистрацију, те је наведену чињеницу довео у везу са одредбом члана 109 Закона о стварним правима („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 66/13, 100/13, 32/19 и 94/20). Кантонални суд је, међутим, као образложење става да апелантица није доказала да је власник предметног возила навео само да је у потврди регистрације предметног возила назначено да та потврда не представља доказ о власништву. Стога се поставља питање искључује ли таква назнака у потврди о регистрацији у потпуности доказну снагу ове исправе, односно може ли та потврда, у околностима конкретног случаја, заједно с другим доказима, представљати посредан доказ о апелантичином власништву на предметном возилу.

Прије свега, Уставни суд сматра да се ради о јавној исправи, у смислу одредбе члана 132. ЗПП-а (Закон о парничном поступку - „Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15), која, иако не представља потврду о власништву, доказује истинитост онога што се у њој потврђује или одређује, *in concreto*, да је особа која је поднијела захтјев за регистрацију предметног возила његов власник. Стога, Уставни суд сматра да напомена да потврда о регистрацији не представља доказ о власништву - не може *per se* довести до закључка да апелантица није власник предметног возила. Уставни суд, такође, указује да је редовни суд, сходно одредби чланка 8. ЗПП-а, дужан „савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно“.

У вези с тим, Уставни суд запажа да је Кантонални суд закључак да апелантица није доказала да је власник предметног возила утемељио искључиво на чињеници да је у потврди о регистрацији назначено да та потврда „није доказ о власништву“. Кантонални суд, при томе, није узео у обзир остале околности конкретног случаја, које су представљале основу за поновљени закључак првостепеног суда да је апелантица власник предметног возила, односно Кантонални суд није дао образложење зашто те околности не доказују да је апелантица власник предметног возила. Наведено *a fortiori* у ситуацији када из чињеница конкретног предмета, како су утврђене од стране редовних судова, не произлази нити једна околност која би указивала на закључак да апелантица није власник предметног возила.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3008/20 од 6. априла 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Суђење у разумном року

Постоји повреда права на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је поступак, који није сложен, трајао пет година и седам мјесеци, при чему одговорност за дужину трајања поступка сноси Основни суд, пред којим је поступак трајао пет година и два мјесеца, а када тај суд није доставио одговор на апелацију у којем би, евентуално, понудио оправдање за дужину трајања поступка.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је апелант 10. децембра 2014. године поднио тужбу Основном суду, а да је предметни поступак окончан пресудом Окружног суда од 7. јула 2020. године. Дакле, релевантни период који ће Уставни суд узети у обзир приликом разматрања дужине оспореног поступка јесте пет година и седам мјесеци.

У конкретном случају ради се о парничном поступку који је апелант покренуо ради накнаде материјалне штете, који по закону није хитне природе. У погледу оцјене сложености предмета, а имајући у виду чињенице и материјалне доказе предочене Уставном суду, Уставни суд не налази да се ради о сложеном предмету.

Из наведеног слиједи да је другостепени суд поступао веома ефикасно, за разлику од првостепеног суда који је имао периоде изразите пасивности у свом раду, прије свега, период од три године и пет мјесеци, а затим и период од десет мјесеци колико му је било потребно да након окончане главне расправе донесе првостепену пресуду. Имајући у наведено, иако је апелант у одређеној мјери допринио дужини трајања поступка, Уставни суд сматра да зато што је Основни суд пропустио да у предметном поступку поступа благовремено, при чему тај суд није доставио одговор на апелацију у којем би, евентуално, понудио оправдање за периоде пасивности у раду, постоји кршење права на суђење у разумном року.

Уставни суд подсјећа да, према члану 74 став (1) Правила Уставног суда, у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може да одреди накнаду на име нематеријалне штете. Према члану 74 став (2) Правила Уставног суда, ако Уставни суд одреди да је потребно додијелити новчану накнаду, одредиће је на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произлазе из праксе Уставног суда.

С обзиром на одлуку у овом предмету, а имајући у виду пресуде Европског суда против Босне и Херцеговине (види Европски суд, *Дорић против БиХ*, апликација број 68811/13 од 7. новембра 2017. године; *Шкрбић и Вујичић против БиХ*, апликације бр. 37444/17 и 75271/17 од 6. јуна 2019. године и *Хаџајлић и остали против БиХ*, апликација број 10770/18 од 16. јануара 2020. године), досадашњу праксу, економске услове у Босни и Херцеговини (подаци доступни на www.bhas.ba) и околности конкретног случаја, према члану 74 Правила, односно члану 41 Европске конвенције, Уставни суд сматра да апеланту у конкретном случају на име накнаде нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року треба исплатити износ од 300,00 КМ.

Наведену накнаду дужна је платити Влада Републике Српске у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3396/20 од 9. фебруара 2022. године)

КАЖЊАВАЊЕ САМО НА ОСНОВУ ЗАКОНА

Примјена блажег закона

Повријеђено је апелантово право из члана 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер је у конкретном случају примјена Кривичног законика Републике Српске, којим је одбијен апелантов захтјев да се замијени казна затвора новчаном казном, била на апелантову штету, те да је утицала на саму „казну“, а не на њено извршење.

Из образложења:

Уставни суд примјећује да је и становиште Врховног суда у конкретном предмету исто, уз навођење одредбе члана 9 став 2 КЗРС (Кривични законик Републике Српске - „Службени гласник РС“ бр. 64/17, 104/18, 15/21 и 89/21), која гласи: „Ако је послије извршења кривичног дјела, а прије доношења правоснажне пресуде, једном или више пута измијењен закон, примијениће се закон који је најблажи за учиниоца“ и уз упућивање на „интенцију законодавца“. Ипак, Уставни суд налази да, без обзира на то како ће редовни суд третирати захтјев осуђеног лица за замјену казне затвора новчаном казном (у свјетлу одређених дилема које се јављају у пракси у примјени – као нову одлуку или као преиначење или обавезу да поступи по захтјеву „аутоматски“), неспорно је да се ради о захтјеву предвиђеном у КЗРС којим се казна мијења, модификује. Такође је неспорно да је и законодавац очито имао своје разлоге да поново унесе у закон овакав вид замјене, а што се често веже за јавни интерес. Стога, Уставни суд сматра да нема разлога да у конкретном предмету поступи другачије од раније успостављене праксе, односно да промијени своје становиште у односу на раније донесену Одлуку број АП-4177/21.

Имајући у виду наведену праксу, која је већ раније истакнута поводом апелантове апелације у готово идентичном рјешењу Врховног суда (које је укинута Одлуком број АП- 4177/21), која се има примијенити и у конкретном случају, Уставни суд сматра да је арбитражно становиште Врховног суда да, према члану 9 КЗРС, блажи закон може бити примијењен само до доношења правоснажне пресуде, те да у конкретном случају није било основа да се примијени члан 46а став (3) КЗРС. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је Врховни суд одбијањем апелантовог захтјева за замјену казне затвора новчаном казном - повриједио апелантово право из члана 7 Европске конвенције.

Уставни суд у својој пракси, када утврди повреду, ради заштите апелантовог права најчешће укине рјешење које је ту повреду проузроковало. Међутим, имајући у виду чињеницу да је већ једном, а због готово идентичних становишта Врховног суда, укинута рјешење и предмет враћен Врховном суду да донесе нову одлуку (поштујући члан 7 Европске конвенције), а што очигледно није урађено, већ су поновљена готово идентична становишта као у ранијем (укинута) рјешењу, Уставни суд сматра да треба укинути рјешење Врховног суда и оставити на снази Рјешење Окружног суда у Бањој Луци од 16. новембра 2021. године. Дакле, Уставни суд сматра да су се у околностима конкретног случаја стекли услови за примјену члана 62 став (5) Правила Уставног суда који омогућава да се Рјешење

Окружног суда у Бањој Луци од 16. новембра 2021. године, које не крши апелантова права, остави на правној снази.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-1312/22 од 22. јуна 2022. године)

ПРАВО НА ПРИВАТНИ И ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ, ДОМ И ПРЕПИСКУ

Захтјев за одобрење сталног боравака у БиХ

Не постоји повреда права на приватни и породични живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је коначна одлука о одбијању као неутемељеног апелантовог захтјева за одобрење сталног боравака у БиХ утемељена на одлукама којима је апеланту отказан привремени боравак у БиХ и изречена мјера протјеривања с територије БиХ са забраном уласка и боравака у раздобљу од три године и условима прописаним законом. Осим тога, разлози и образложења из тих одлука недвосмислено упућују на закључак да је предметно мијешање пропорционално легитимном циљу који се тиче заштите јавног поретка и националне безбједности БиХ, односно представља мјеру неопходну у демократском друштву с циљем поштовања владавине права.

Из образложења:

Уставни суд запажа да су у одлукама донесеним у поступку проведеном по службеној дужности, ради отказивања привременог боравака у БиХ и изрицања мјере протјеривања апеланта - размотрена спорна питања на која апелант указује и у предметној апелацији. При томе, Уставни суд истиче да су те одлуке органа управе и Суда БиХ биле предмет оцјене у смислу у суштини истих апелацијских навода о повреди права на приватни и породични живот (какве апелант понавља и у предметној апелацији) у наведеној одлуци Уставног суда, а којом је утврђено да тим одлукама није повријеђено апелантово право на породични живот. При томе, Уставни суд запажа да из образложења оспорене одлуке апелацијског вијећа Суда

БиХ произлази да је управо правноснажно Рјешење Службе од 14. маја 2019. године, којим је апеланту отказан привремени боравак у БиХ и изречена мјера протјеривања с територије БиХ са забраном уласка и боравка у раздобљу од три године - било основа за одбијање апелантовог захтјева за одобрење сталног боравка у смислу члана 88 став 1 тачка а) Закона о странцима („Службени гласник БиХ“ бр. 88/15 и 34/21). Наиме, закључено је да апелант, с обзиром на постојање те одлуке, не испуњава услов из члана 79 став 1 тачка а) Закона о странцима, а који се темељи на одобреном непрекидном привременом боравку на територију БиХ у прописаном раздобљу, који, имајући у виду чињенице апелантовог случаја (везане за отказивање привременог боравка и изрицање мјере протјеривања) очигледно нису испуњене.

Осим тога, Уставни суд указује да апелант ни у предметној апелацији није доказао да постоји опасност за њега и његову породицу да борави у Црној Гори, ни да његово дијете не говори службени језик те (сусједне) земље или да га не може посјећивати или боравити у тој земљи, односно да његов боравак у тој земљи или посјећивање апеланта у тој земљи не би био дјететов најбољи интерес или да постоје неки други конкретни разлози због којих оспорене одлуке не би биле пропорционалне његовом праву на породични живот из члана 8 Европске конвенције имајући у виду и најбољи интерес дјетета. Имајући у виду наведено, те узимајући у обзир праксу из Одлуке број АП-3160/20 од 14. октобра 2020. године и доводећи образложење оспорене одлуке апелацијског вијећа Суда БиХ у везу с одредбама Закона о странцима цитираним у дијелу ове одлуке под називом „Релевантни прописи“, Уставни суд сматра да одлука којом је одбијен апелантов захтјев за одобрење сталног боравка представља мијешање у апелантово право на породични живот, да је то мијешање извршено у складу са законом, односно одредбама члана 88 став 1 тачка а) у вези са чланом 79 став 1 тачка а) Закона о странцима и да представља мјеру неопходну у демократском друштву с циљем поштовања владавине права, те да постоји разуман однос пропорционалности између заштите законитог циља који се тиче заштите јавног поретка и националне безбједности БиХ, с једне стране, и заштите апелантовог права на породични живот, с друге стране

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4014/20 од 8. јуна 2022. године)

ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛИЈЕК У ВЕЗИ С ПРАВОМ НА ПРИСТУП СУДУ

Право на приступ суду

Постоји кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на правично суђење у сегменту приступа суду када је Кантонални суд пропустио да директном примјеном Устава Босне и Херцеговине и ове конвенције одлучи о апеланткињиној жалби која као редован правни лијек представља дјелотворно правно средство, чиме је апеланткињи ускраћено право на преиспитивање првостепене пресуде у контексту жалбених приговора изнесених у жалби.

Из образложења:

Из одговора Кантоналног суда може се извести закључак да ЗПП (Закон о парничном поступку - „Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15) који је, у смислу члана 106 став (2) Закона о измјенама и допунама ЗПП-а („Службене новине Федерације БиХ“ број 98/15), примијењен у конкретном случају - не прописује конкретну ситуацију и да у таквим околностима суд није имао законско упориште да отклони пропуст. Не оспоравајући закључак Кантоналног суда да закон који су дужни примијенити не садржи правни основ који би им омогућио да накнадно одлуче о апеланткињиној жалби, Уставни суд указује да у таквим ситуацијама треба директно примијенити релевантне одредбе Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције (које су судови обавезни да директно примјењују), те отклонити пропуст на који је указано јер недостатак у важећим прописима не може бити оправдање за кршење основних људских права. У вези с тим, Уставни суд указује да члан II/6 Устава Босне и Херцеговине прописује обавезу, између осталог, сваког суда у Босни и Херцеговини да директно примјењује Европску конвенцију, која, у смислу члана II/2 Устава БиХ, има приоритет над свим осталим законима (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У-8/12 од 23. новембра 2003. године, став 27, доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

Из наведеног слиједи закључак да је уставна обавеза Кантоналног суда била да директном примјеном Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције отклони уочени недостатак, те одлучи о апеланткињиној жалби, без обзира на то што одредбе ЗПП-а који је примијењен не омогућавају доношење допунске одлуке када суд пропусти да одлучи о жалби.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4899/20 од 23. јуна 2021. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Откуп тзв. војног стана

Постоји кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, јер, поред законитог мијешања у право на имовину које је имало легитиман циљ, прописивањем неадекватне накнаде која припада лицу које има правно обавезујући уговор о откупу тзв. војног стана - није постигнута пропорционалност мијешања у имовину, односно на апеланта је стављен превелик терет.

Из образложења:

Уставни суд сматра да је оспореним одлукама којим је одбијен апелантов тужбени захтјев (за предају у посјед предметног стана), а усвојен противтужбени захтјев тужених (да апелант нема право на предају у посјед, односно да је предметни уговор раскинут по сили закона) дошло до мијешања у апелантову имовину, да је мијешање било законито, али да из тренутно важећег текста Закона о продаји станова на којима постоји станарско право („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“ бр. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 45/07, 51/07, 72/08, 23/09 и 5/10) уопште није могуће утврдити висину накнаде која апеланту припада умјесто предаје у посјед предметног стана. Из тога слиједи да у конкретном случају није постигнута пропорционалност мијешања у апелантову имовину.

У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у предмету број АП-4021/11 (види, Уставни суд, Одлука број АП 4021/11 од 7. октобра 2014. године,

тачка 30, доступна на www.ustavnisud.ba) нагласио да су релевантне одредбе члана 39е ст. 3 и 4 Закона о продаји станова на којима постоји станаарско право, сходно Рјешењу Уставног суда број У-15/11 од 16. јануара 2013. године, престале да важе 13. фебруара 2013. године. Међутим, како је Уставни суд нагласио у цитираној одлуци, иако је та одредба престала да важи, посматрано из апелантове перспективе, његов статус је, у коначници, сличан положају апеланата из Одлуке Уставног суда број АП-1205/08. Уставни суд је у цитираној одлуци још нагласио да је стога неспорно да није постигнута пропорционалност мијешања у апелантову имовину, односно да је на њега стављен претјеран терет, па је због тога дошло до повреде апелантовог права на имовину.

Сходно наведеном, Уставни суд је, подржавајући праксу из предмета број АП-1205/08, одлучио да одлуку достави Влади Федерације Босне и Херцеговине како би апеланту обезбиједила права у складу са стандардима Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине број У-15/11 од 30. марта 2012. године, објављене у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине“ број 37/12, у року од три мјесеца од подношења захтјев.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-913/20 од 16. децембра 2021. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ КРЕТАЊА И ПРЕБИВАЛИШТА

Забрана напуштања боравишта и забрана путовања ван територије Босне и Херцеговине.

Нема повреде права из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2. Протокола број 4 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода када у околностима конкретног случаја нема ништа што би упутило на закључак да су мјере забране, које су одређене апеланту у складу са законом и у служби легитимног циља, нарушиле правичну равнотежу на начин да су наметнуле претјеран терет на апеланта у остваривању његовог права, за које мјере забране је у конкретном случају извршена редовна двомјесечна контрола њихове даље оправданости.

Из образложења:

У конкретном случају из садржаја изречене мјере апеланту произлази да му је забрањено напуштање боравишта и путовање ван Босне и Херцеговине уз привремено одузимање путних исправа, забрану издавања нових, те забрану преласка државне границе с личном картом. Као околности које указују на опасност од бјекства Суд БиХ је оцијенио тежину кривичног дјела које се апеланту ставља на терет и висину запријеђене казне, као и остале околности које је оцијенио мотивирајућим за евентуални бијег. Наиме, према ставу Суда БиХ, свијест о висини запријеђене казне може на апеланта (и остале оптужене) дјеловати мотивирајуће да побјегну или на други начин ометају кривични поступак. Такође, према ставу Суда БиХ, изречена мјера је и у служби осигурања права на ефикасан поступак свим оптуженим, јер би недолазак на суђење неког од оптужених (укупно 16 оптужених) нужно утицало на кривични поступак.

Слиједом наведеног, супротно тврдњи апеланта, чињеница да се суд руководи наведеним јасним околностима - не оставља утисак произвољности. Наиме, у складу са чланом 126б став 5 ЗКПБиХ (Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине - „Службени гласник БиХ“ 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 49/17, 42/18, 65/18 и 22/21), мјере забране могу трајати најдуже до правоснажности пресуде, али уз обавезну двомјесечну контролу њихове оправданости. У конкретном случају главни претрес је у току, па ће суд у оквиру обавезне двомјесечне контроле изречених мјера преиспитивати релевантност тих околности и стога оправданост мјера забране.

Надаље, апеланту је одређена мјера забране састајања са одређеним лицима из члана 126а став 1 тачка ц) ЗКПБиХ. Према оспореном првостепеном рјешењу, апеланту је забрањено контактирање или повезивање на било који начин са свједоцима који су наведени у оптужници Тужилаштва БиХ, укључујући приближавање наведеним свједоцима на удаљености од 100 м. У овом дијелу апеланту је забрањено и контактирање са представницима свих медија, као и јавна обраћања у вези са овим поступком. Из образложења оспорених рјешења произлази да је наведена мјера оцијењена неопходном како би се свједоцима осигурало да без притиска, односно страха за себе и своје породице изнесу своје исказе. Надаље, Суд БиХ је оцијенио и околност да се основана сумња у претежном дијелу заснива на исказима свједока који су очевици и који су били припадници истих оружаних јединица као и апелант, односно остали оптужени. Суд БиХ је, одлучујући о оправданости трајања ове мјере, имао у виду тежину кри-

вичног дјела (број појединачних инкриминација) и с тим у вези мотив који би могао дјеловати на апеланта и остале оптужене да утичу на свједоке и побољшају свој процесни положај. Слиједом наведеног, Уставни суд сматра да није произвољан став Суда БиХ према којем није неопходно да се утицај на свједоке десио, већ да конкретне околности указују на разумну сумњу да до утицаја на свједоке може доћи.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-3314/21 од 16. новембра 2021. године)